

3. Quando ergo de dolore constat, propter defectum propositi expliciti post factum poenitentes communiter angari non debent. Attamen ante factum propterea etiam summopere insistendum est in eliciendo proposito, quia aliter fructus ex sacramento poenitentiae valde mancus et incompletus percipitur. Propterea enim frequens usus sacramenti poenitentiae aliquando necessarius est contra relapsus, quia voluntas indiget frequenti excitatione, ut firma evadat in odio peccati committendi; sed eo firmior fit, quo magis explicita hanc voluntatem seu propositum concepit. Et revera causa relapsus in debili proposito maxima ex parte reponenda est. Cf. etiam Stoz l. c. n. 92.

299 4. Complementi causa hic quaeri solet, num sacramentum poenitentiae possit esse validum, sed informe.

In hac quaestione solvenda excludere debemus eum casum, in quo poenitens tantummodo existimatam attritionem habuit. Quamquam enim antiqui auctores non pauci etiam tum sacramentum validum esse, at informe dixerunt: tamen post Conc. Trid. pro certo esse debet, tum ne validum quidem esse.

Solus ille casus in discussionem venire potest, quando dolor bona fide non fuit universalis; quum vid. poenitens aliquod peccatum ex particulari motivo detestatur, immemor alius peccati, quod in dolore et retractatione nullatenus includit.

Alii igitur negant, tunc sacramentum validum, sed informe esse, at alii alio sensu. Quidam, ut Elbel de poenit. n. 82 et Vasquez de poenit. q. 92 a. 2, et validum et fructuosum esse putant: quidam, ut Holzmänn aliique, et informe et invalidum esse existimant: alii vero iique summae auctoritatis theologi probabiliter judicant, sacramentum validum quidem esse, sed informe, ita passim theologi ex schola S. Thom. (ad suppl. q. 9 a. 2) et Tolet., Suarez (disp. 20 sect. 5 dicit: „quod sit talis confessio valida, videtur satis certa, utrum informis, non ita“), Lugo disp. 14 sect. 6 et 7, Lacroix, S. Alph. n. 444, Bonacina de poenit. disp. 5 q. 6 sect. 1 p. 5.

Ratio vid., cur dicatur confessio et absolutio valida, est, quod 1) adfuit omne id, quod ad validum sacramentum communiter requiritur, materia per se sufficiens et forma rite pronuntiata; 2) hujus sacramenti specialis ratio servata est, i. e. iudicium circa peccatum accusatum: — ergo iudicium illud valide exercitum esse dicendum est. Attamen ratio, cur dicatur, mansisse sacramentum informe, haec est, quia poenitens non habuit sufficientem dispositionem ad justificantem gratiam recipiendam: deerat enim retractatio peccati omissi, sed nullum peccatum grave sine aliqua retractatione remittitur. At si illud peccatum omissum non remittitur, gratia sanctificans, utpote quae omnia peccata gravia debeat, infusa esse nequit: quod nihil est aliud, nisi sacramentum mansisse informe. — Formatum autem seu cum gratiae sanctificantis effectu conjunctum fieri videtur; si postea attritio sufficiens etiam in peccatum omissum accedat vel extendatur: quodsi aliquod mortale peccatum interea commissum sit, aut contritio perfecta requiritur, aut nova confessio cum fructuosa absolute.

Maxime autem id commodi habetur ex opinione eorum omnino probabili, qui putant, etsi informem, validam tamen fuisse confessionem, ut illius peccati declarati confessio repetenda non sit: nam si invalida esset, ipsa confessio illius peccati certo esset repetenda. Cf. Suarez l. c. n. 14.

Caput II.

Confessio.

Praeter scriptores supra laudatos v. Lacroix l. 6 p. 2 n. 915—1228; Mazzotta tr. 6 disp. 1 q. 4; Reuter p. 4 n. 297—333.

De confessione acturis, quae est praecipua pars materiae poenitentiae ut sensibilis, missis aliis dotibus, vix aliud nobis restat, nisi ut de sola integritate agamus. Nam etsi multae dotes passim afferantur, illae aut secundariae tantum sunt nec essentiales, aut ad dolorem et integritatem quodammodo revocantur. De dolore autem in cap. I. actum est. Quae dixi quam vera sint, ex sola enumeratione variarum confessionis dotum patebit, quas habes collectas in versiculis parum quidem cultis, at memoriam juvantibus:

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, et discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, et lacrymabilis, accelerata,
Fortis, et accusans, et sit parere parata.

1. *Simplex*, i. e. ut omittantur superflua et quae ad confessionem nihil pertineant;
2. *humilis* in externo etiam habitu: quare nisi rationabilis causa pro contrario adsit, facienda est genibus flexis et capite discooperto;
3. *pura*, i. e. recta intentione instituenda;
4. *fidelis*, i. e. verax et sincera, ut neque peccatum grave commissum taceatur, neque non commissum accusetur; ut certa pro certis, dubia pro dubiis accusentur;
5. *frequens*, idque ex consilio, ut qui frequenter peccet, frequenter etiam confiteatur;
6. *nuda*, cf. 4, ne vid. verbis palliatis peccata eorumque gravitas tegatur;
7. *discreta*, ut pudor et fama proximi, quantum fieri possit, illaesa maneant;
8. *libens*, sc. ut sponte peccata confitearis, non quasi fortuita interrogatione confessarii adactus: cf. 4;
9. *verecunda*, i. e. cum rubore, non cum jactantia peccata narrari debent: cf. 2;
10. *integra*, saltem quoad mortalia peccata: cf. 4. 6. 7. 8;
11. *secreta*, ita ut publica nullo modo de praecepto sit;
12. *lacrymabilis*, sc. eo sensu, ut dolor cordis fiat sensibilis et ita redatur sacramenti materia: quod fit per quamlibet accusationem in ordine ad absolutionem factam;
13. *accelerata*, i. e. ne post peccatum commissum diu differatur: v. supra de obligatione contritionis;
14. *fortis*, ne respectus humanus sinceritatem vincat: cf. 10;
15. *accusans*, sc. ut poenitens peccata accuset, non ultra veritatem excuset;
16. *parere parata*, i. e. ut confessario poenitens obsecundet, in imponenda convenienti poenitentia et in aliis obligationibus explicandis pro officio agentis: de quibus infra dicitur.

Quae igitur majore explicatione indigeant, ad tria capita revocare possumus, distinctis articulis tractanda. Agemus:

1. de necessitate integrae confessionis ejusque ambitu;
2. de causis ab integritate excusantibus;
3. de mediis ad integritatem procurandam necessariis, sc. de examine conscientiae, et de confessionum praeteritarum suppletionem et repetitionem.

Articulus I.

De confessionis integrae necessitate et ambitu.

§ 1.

De necessitate et integritate generatim.

³⁰¹ I. Confessio eaque integra omnium peccatorum mortalium post baptismum commissorum est jure divino necessaria.

II. Integritas necessaria restringitur ad species infimas et numerum peccatorum, quantum morali aestimatione et diligentia fieri potest.

III. Jure divino confessio omnibus graviter lapsis necessaria est aliquoties in vita, praecipue in mortis periculo.

IV. Jure ecclesiastico praescribitur confessio annua, qua per se obligatio juris divini etiam impletur: attamen suadenda est confessio frequentior, eaque aliquando per accidens fit necessaria. Cf. I. n. 1202 sq.

³⁰² **Explicatio.** Sc. noto ad I. 1. Necessitas confessionis ex notione judicialis potestatis in peccata exercendae sequitur. Nam Christus Dominus sacerdotes constituit iudices cum potestate peccata remittendi et retinendi, delendi et castigandi, ad quorum tribunal omnis causa peccati cum Deo componenda deferri debeat. Atqui causa necessario cum Deo componenda est quodlibet peccatum mortale, neque deferri potest ad illud tribunal, nisi per confessionem ipsius poenitentis. Ergo omnia et singula peccata mortalia confessione ad tribunal sacramentale deferri debent. — Videlicet incognita causa, iudicium non fit: neque ulla cognitio aliunde fortasse habita sufficit, sed judicialis sit oportet; porro judicialem notitiam in hoc tribunali, ubi libere et voluntarie ipse reus sententiam in se ferendam rogare debet, nemo dare potest, nisi reus ipse sui accusator existit. Cf. quae dicta sunt n. 255 et 260.

2. Accedit quod huic potestati judiciali *essentialis* est facultas puniendi peccata: haec autem facultas convenienter exerceri nequit, nisi integra fit peccatorum declaratio. Et quamquam aliquando neque conveniens neque possibile est, pro proportionem peccatorum poenam imponere, id per accidens est, neque ad reum, sed ad iudicem pertinet cognoscere. Quare ex parte rei semper, *quantum fieri potest*, integra confessio fieri debet, quum lex et jus divinum non id, quod per accidens fit, sed quod per se contingit, respiciat. Christum autem contulisse Ecclesiae potestatem, peccata pro demerito puniendi, praxis tot

saeculorum ostendit, qua certae et definitae poenitentiae pro certis peccatis statutae erant. Quum igitur juris divini sit, ut *possit* Ecclesia pro merito punire, juris etiam divini est, ut reus *debeat* id Ecclesiae possibile reddere integrâ omnium peccatorum gravium confessione.

3. Concordem vero in hac re esse omnium temporum doctrinam³⁰³ Ecclesiae, Patrum et theologorum, dogmaticae est fusius probare. Trident. Concilium rem nostram plane his verbis exposuit sess. 14 cap. 5: „Constat enim, sacerdotes iudicium hoc incognita causa exercere non potuisse, nec aequitatem quidem illos in poenis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat et non potius in specie ac singillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, et tantum adversus duo ultima decalogi praecepta commissa . . . Quum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines irae filios et Dei inimicos reddant, necesse est, omnium etiam veniam cum aperta et verecunda confessione a Deo quaerere.“

Ad II. Haec integra et distincta confessio secundum numerum et³⁰⁴ gravitatem peccatorum *humana* esse debet. Quare etsi ex princ. I. aliquis concludere possit, diversam gravitatem secundum speciem non solum, sed etiam circumstantias esse exponendam, id tamen non sequitur. Nam plene accuratam notitiam diversae malitiae confessarius prorsus accipere nequit, quum tot sint circumstantiae, quae hominem omnino lateant, neque omnia peccata secundum relativam gravitatem explicari possint, ut intensitatem, majorem malitiae cognitionem, expeditam deliberationem etc. Quare ne in perpetuis dubiis versemur, quando quaeritur, quousque necesse sit, ut accusatio producat: in certis et definitis limitibus nos sistere prorsus convenit.

Melior vero norma assignari nequit nisi ea, qua Concil. Trid. obligationem conclusit: „Colligitur praeterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quae speciem mutant, quod sine illis peccata ipsa neque a poenitentibus integre exponantur, nec iudicibus innotescant.“ Hanc accusationem per se esse sufficientem, v. S. Alph. n. 468, S. Thom. in IV. dist. 16 q. 3 a. 2, S. Antonin., S. Bern., S. Bonav., Tolet. (*instructio sacerdotum* l. 3 cap. 7 n. 3–5), Vasquez q. 91 a. 1 dub. 2, Navarr. *Manuale* c. 2 n. 11, Lugo d. 16 n. 106.

Hinc: 1. Etsi aliquando aliqua alia circumstantia multum juvat ad peccatum melius cognoscendum, id nimis per accidens est, quam ut generali lege ejus confessio *imponatur*: sufficit suasisse ejus confessionem.

2. Qui nescit infimam peccati speciem quod commisit, superiorem, quantum recordatur, explicare debet, e. g. contra quam virtutem peccaverit; qui vero ne id quidem amplius recordetur, sciat tamen se graviter peccasse, id ipsum omnino confiteri debeat. Haec communis est et certa doctrina: v. Gury II. n. 471. Quid vero in illo casu directe remittatur sacramentali absolutione, vide apud Lugo *de poenit.* disp. 17 n. 14 sqq.

305 3. Qui nescit numerum certum, debet numerum verisimiliorem, addendo „circiter“ exponere, idque, si frequentes lapsus, maxime si in peccata interna erant, quoties circiter in mense, hebdomada, die, a quonam tempore: S. Alph. n. 466 cum communi sent. — Imo in consuetudinario, qui *valde frequenter* peccaverit, saepe sufficit, indicare temporis spatium, per quod consuevit quotidie quavis occasione in peccatum consentire: vid. id tum sufficit, si numeri determinatio adeo dubia esset, ut semper magnum periculum errandi in eo determinando committeretur. Confessarius enim, audito temporis spatio, facile conjiciet, eum, qui habitualiter manserit in peccandi voluntate, peccatum numero idem non produxisse ultra unam alteramve horam, eumque circiter toties quotidie peccasse, quot interruptiones necessario sequi debuerint.

In casibus Ben. XIV. pro anno 1744 mens. Jun. cas. III. ita habetur: „Confitetur poenitens, se per unum mensem gravia mala ex corde imprecatum esse Francisco et per idem tempus turpiter concupivisse puellam. Quaeritur, an talis confessio sit sufficienter distincta? Resp. distinguendo: 1) Si poenitens aliquando retractavit inimicitias aut concupiscentiam, nec nimis frequenter lapsus sit, *negative*; 2) Si vero nunquam retractavit et quolibet die valde frequenter in illa peccata lapsus est, *affirmative*.“

4. Qui igitur numerum approximativum enuntiavit dicendo „circiter“, etsi postea accuratius numerum cognovit, non tenetur quidquam repetere, nisi notabilem excessum peccatorum supra id, quod dixit, se commisisse reperit. Ita communis theologorum doctrina, de qua cf. S. Alph. l. c., Reuter, Lugo d. 16 sect. 2 etc. — Quapropter sciendum est, quandonam ille excessus censeatur adesse, quando non, seu: qualis numerus vel excessus censeatur aliquo modo, etsi dubie, in approximativo numero comprehendi. Dicunt igitur, si dicatur „circiter quinquies“, intelligi 4—6; „circiter decies“, intelligi 8—12; „circiter trigesies, quadragies“, intelligi 25—35, vel 35—45; „circiter centies“, ad summum 90—110 intelligi posse: ita ut, crescente numero, non cum eadem proportionem excessus comprehendi possit, sed cum proportionem minore. Ceterum si numerus ad 100 accedit, plerumque consultius est quaerere, quoties peccatum sit in die, hebdomada etc.

306 5. Quamquam peccatorum diversis speciebus accuratior fieri potest et proin debet accusatio, quam de numero frequenti: nihilominus etiam in specierum distinctione cavendum est praesertim doctioribus confessariis, ne quid nimium postuletur. Nam recte notat Lugo, sicut a confessariis minus instructis per defectum hac in re peccari possit, ita etiam per excessum a doctis posse peccari. Nimirum species peccatorum accusandae a poenitente et inquirendae a confessario sunt pro captu poenitentis ejusque conscientia, quam peccando habuit; malitia enim ignorata non contrahitur: attamen sufficit confusa gravioris malitiae cognitio seu apprehensio. Aliquando autem in confessione longi omnino temporis a poenitentibus peragenda, qui in certo peccatorum genere quaslibet species easque implicitas commiserunt, juvat notasse, quod pro tali casu inter alios censent Lugo disp. 16 a n. 573, Gobat tr. VI. n. 400 cas. XVI., Navarrus *Manuale* c. 6 n. 15, Reiffenstuel *theol. moral.* tract. 14 dist. 7 n. 34: quod Reuter, *theol. moral.* p. 4. n. 313 ita exponit: „Meretrix satisfacit dicendo: tot annos in statu meretricii perseveravi, et quoties occasio fuit, quibusvis sive conjugatis,

sive liberis, sive voto obstrictis copiam mei corporis feci. — Exprimere tamen debet species peccatorum, saltem principales, quantum potest, imo et numerum aliquem, si posset, saltem in mense, hebdomada.“¹

„Item qui solitus est concupiscere obvias quascunque mulieres, satisfacit dicendo suam consuetudinem *et species saltem principales*, an conjugatas, cognatas, sacras.“²

„Si tales postea magis distincte recordentur numeri et specierum peccatorum, non teneri eos illas distinctius confiteri, quia in illa confusa narratione a confessario (peccata illa) sufficienter fuerunt intellecta.“ Ita Reuter, alique cum eo. Et revera gravissimum onus poenitenti imponeretur, atque vix non necessaria fieret frequentior peccatorum repetitio, quia singulorum factorum recordatio in prima confessione humano modo impossibilis est, neque unquam satis tranquillus reddi posset poenitens, si semper timendum esset, ne forte ad accuratiorem confessionem postea faciendam teneretur.

„Excipe“ — addit Reuter recte — „nisi tanta multitudo peccatorum postea in mentem veniret, ut notabiliter excederet numerum antea in confuso dictum. Quodsi quis numerum bona fide nimis magnum dixisset, non teneretur denuo confiteri, quia numerus verus in majore inclusus et remissus fuit.“

§ 2.

De specifica peccatorum declaratione in confessione necessaria.

Peccata ipsa, quum sint causa sacramentalis iudicii, declarari debent secundum specificam distinctionem. Quod non prorsus idem est, atque specificam malitiam declarari. Peccatum enim *actum* humanum dicit; quare peccata ab invicem distinguuntur et in specie actus et in specie malitiae. E. g. desiderium furti et furtum *eandem specificam malitiam* habent, sed non sunt *specie iidem actus*. Neque quisquam dixerit, ejusmodi peccata posse prorsus confundi in confessione accusando eorum specificam malitiam. Hinc, ut magis declaretur, quid necesse sit accusari in confessione praeter numerum peccatorum, hae statui possunt regulae:

I. Actus externus, qui internum actum in ratione peccati compleat adeoque *in se* contra ordinem recti et morum regulam sit, in confessione exprimi debet.

II. Effectus ex peccato secutus, qui actuali libertati non substet, per se non necessario est accusandus; per accidens autem accusari aliquando debet ratione reservationis peccati, vel censurae, si quando „*effectu secuto*“ infliguntur, vel ut iudicetur de obligatione restitutionis faciendae atque injustitia re commissa.

III. Circumstantiae (seu illae conditiones, quae actus substantiam circumstant atque in ejus moralitatem influunt) speciem mutantes

¹ Notant aliqui, de peccatis internis vix inquiri debere numerum aliquem, utpote qui ut exprimitur sine magno periculo errandi, impossibile sit.

² Si accuratius hic et nunc confessio fieri potest, utique cum majore determinatione facienda erit.

ideoque necessario declarandae cognosci debent ex diversis legibus et praeceptis, in quibus pertractandis etiam studuimus modos specificè diversos, quibus contra ea peccari possit, indicare. Praecipuae autem, quae attendi debeant, hae sunt:

1. Quaelibet circumstantia sive erroneae conscientiae sive scandali etc., quae *ex peccato ex se veniali efficiat mortale, aut vice versa.*

2. Circumstantia *personae peccantis*, a) quando relate ad objectum seu materiam peccati Deo consecrata est vel voto obstringitur, ut in rebus contra castitatem; b) quando matrimonio juncta contra castitatem deliquit; c) quando in eum, quem in peccatum induxit vel quocum in peccando cooperata est, talem superioritatem tenet, quae ad specialem curam spiritualem subditorum obliget.

3. Circumstantia *personae, quae peccando laeditur*, si forte haec laesio inducit laesionem honoris divini, juris tertii, reverentiae specialis vel amoris ipsi personae laesae debiti.

4. Circumstantia *loci*, quando sacrilegium per hoc inducitur.

5. Circumstantia *temporis*, 1) si ipsum tempus ratio est, cur actio posita prohibita fuerit; 2) si specialis injuria contra Deum additur.

6. Circumstantia *finis*, qui in se sit graviter peccaminosus.

IV. Poenitentes, qui in circumstantiis id bene distinguere non possunt, quid speciem mutet, docendi sunt, ut ea expriment, quae peccati malitiam multum augeant vel diminuant: cetera suppleat confessarius.

Verum confessarius habet jus interrogandi ea, quae, etsi non ad integritatem, tamen ad rectum iudicium de statu poenitentis ejusque obligationibus necessaria esse duxerit: cui respondet obligatio poenitentis respondendi. Id imprimis valet de iis, quae spectant *consuetudinem peccandi, relapsum, occasionem proximam*; saepe etiam, quamquam non eadem prorsus necessitate, de aliis circumstantiis notabiliter aggravantibus id valet.

³⁰⁹ **Uberior explicatio.** Ad I. Actus externus intelligitur et commissio et omissio. Sic v. g. omissio Sacri die praecepto accusanda est, sive facta fuerit ex taedio, sive amore studii, sive voluntaria compositione ad somnum capiendum — quia omissio Sacri id est, quod objective *legi* adversatur, et quod voluntarie admissum fuit. — Vulneratio, occisio hominis sunt actus externi, qui in ratione peccati pravam voluntatem compleant; quare non sufficit, solam pravam voluntatem confiteri. Cf. Reuter p. IV. n. 317 sqq. et p. I. n. 336.

Ad II. Effectus peccati libertati non jam substans est, e. g. mors inimici post vulnerationem vel datum venenum secuta, pollutio in somnis secuta ex prava cogitatione. Quare in hujusmodi exemplis sufficit *per se* confiteri letalem vulnerationem, veneni propinationem, causam pollutionis praevisae positam, nisi propter reservationem vel censuram ipse effectus secutus accusandus est: quod communiter fieri expedit. Si quis vero vigil in se pollutionem causavit, jam ex eo effectum confiteri debet, quod libere voluptatem ex ea sumpsit, quod

denuo peccaminosum est: si vero id non fecerit, id ipsum potius indicandum est, quia aliud communiter praesumitur factum esse.

Ad III. 1. Qui specialiter Deo consecratus est sive per ordines sacros³¹⁰ sive per statum religiosum, idem sacrilegii peccatum committit, si contra castitatem delinquit; neque species mutatur, prout voto solemniter aut simplici voto tantum religiosus constitutus est, neque novam speciem contrahit, qui voto religioso et ordine sacro simul ligatur; quare haec omnia accurate declarari necesse non est. — Aliqui etiam scriptores eandem sacrilegii speciem committi putant ab eo, qui voto privato ad castitatem tenetur — id quod S. Alph. probabile visum est. — Quod si probabile est: omnes illi, qui contra castitatem deliquerint, sive voto privato, sive voto religioso, sive ordine sacro (quod votum solenne ordinis sacri dicitur) ligati, satisfaciunt in confessione declarantes circumstantiam voti. Verumtamen id reipsa verum non videri, exposui vol. I n. 385 et 455.

2. Parochus, qui suis parochianis, magister, qui discipulo pro educatione tradito, parentes, qui filiis scandalo sunt, speciale peccatum violati sui muneris (sive pietatis) contrahunt: non ita confessarius, qui scandalo sit ei, qui apud ipsum consueverit confiteri, nisi peccatum referatur ad ipsius sacramenti administrationem; siquidem confessarii munus solum transitorium est atque cum singulis confessionibus per se expirat, parochi aliorumque munus *habitualmente curam spiritualem* pro subditis dato speciem non mutat, sed *augere* potest eandem malitiam, ut si herus ancillam, magistratus subditum seducat. Si vero herus ancillam quasi in paternam curam susceperit, sine dubio novum peccatum specie distinctum eam seducendo committit.

3. Si persona, quacum peccatur, vel quae ad peccatum inducitur, persona Deo sacrata est vel voto ligata in ordine ad materiam peccato oppositam, specialis malitia contra religionem (sacrilegii vel voti violati) contrahitur. Si cum persona cognata luxuriâ peccatur, malitia *incestus* committitur, idque intra omnes gradus diversarum cognationum, qui impedimentum matrimonii constituunt. Utut vero probabile sit, diversos gradus cognationis aut lineas diversas non mutare speciem peccati *ratione incestus*, nisi excipiatur gradus *primus* (atque etiam perinde sit, utrum sit cognatio naturalis, an affinitatis): ceterum ratione *superioritatis* vel *pietatis* sine dubio aliud peccatum est, quod committat pater seducens filiam vel privignam, atque illud quod committat filius seducens sive matrem sive socrum sive novercam: de quibus cf. vol. I. n. 882.

In peccatis odii nova species *mortalis* malitiae ratione *pietatis laesae*, superaddita peccato odii contra alios extraneos concepti, censetur solum contrahi, quando versatur odium in proxime cognatos, i. e. in cognatos sive utcumque in linea recta sive in primo gradu lineae etiam lateralis, non vero in reliquis gradibus. Nam etsi in his quoque pietas laedatur, tamen *gravis* malitia superaddi non censetur.

Ceterum amoris laesio contra proxime cognatos *facilius* etiam gravis esse potest, quam quum fit contra extraneos. Cf. quae dicta sunt in explicatione quarti praecepti decalogi, et Lugo d. 16 n. 308.

4. De sacrilegio locali confer praeceptum decalogi primum.

5. Temporis sacri circumstantia inducere potest malitiam gravem, e. g. a) si die Parasceves ludicra spectacula exhibentur; b) si tempore clauso solemnitas matrimonii agitur; c) si in faciendo Sacro, aut post sumptam

Sacram Communionem, dum sacrae species nondum certo corruptae sunt, peccatum graviter indecens committatur. Quod autem die Dominica, aut die SS. Communionis peccetur, per se non addit novam malitiam gravem sacrilegii ad peccatum in se sumptum: accidere tamen potest, ut relapsus ipso die confessionis et Communionis factus *arguat*, confessioni defuisse sincerum dolorem, eamque propterea fortasse invalidam vel sacrilegam fuisse. Cf. Lugo, *de poenit.* disp. 16 n. 213 sqq.

³¹³ Ad IV. 1. Exstat propositio ab Innoc. XI. damnata n. 58: „Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.“ Quae merito damnatur, quum consuetudo et relapsus multum conferant ad iudicium ferendum de absolutione nunc danda aut differenda. Idem dic de occasione peccati.

Et generatim, si quid necessarium declaratu putat confessarius, quo rectius judicare possit de poenitentis dispositione atque de munere absolvendi aut non absolvendi: id jure suo a poenitente interrogat, neque id poenitentis arbitrio vel iudicio relinquendum est, nisi forte in poenitentis doctrina confessarius ita confidere possit, ut illius doctrinali iudicio confessarii iudicium auctoritativum tuto nitatur.

2. Defectus igitur sinceritatis in confessione committi potest aut tacendo aliquid, quod per se necessario aperiendum sit, aut falso negando id, quod utcumque confessarius jure suo interrogaverit. In utroque idem committitur sacrilegium. Quare graviter peccat:

- 1) qui peccatum grave necessario declarandum reticet vel negat;
- 2) qui peccatum grave falso sibi imponit;
- 3) qui peccatum recenter commissum aut expresse aut aequivalenter fatetur ut peccatum antiquum jam antea declaratum (videlicet sic impeditur confessarius, quominus iudicium atque poenitentiae impositionem recte exercere possit; — aliud est, si accusatione id in dubio relinquatur, utrum sit peccatum recens an antiquum, jam declaratum necne: etsi forte poenitens cupit, ne confessarius id habeat pro peccato recenter commissio);
- 4) qui consuetudinem, relapsus, occasionem, de qua confessarius interrogat, falso negat, aut hanc declarationem, ne a confessario petatur, studiose declinat: quod intellige, si agitur de consuetudinario, recidivo, occasionario in sensu theologico, de quo infra.

³¹⁴ 3. Qui vero mendacium committit *in re levi*, per se graviter non peccat, si modo de aliis peccatis certo gravioribus verum dolorem afferat. Quare ejusmodi mendacia peccatum grave evadere possunt a) e falsa conscientia; b) ex eo, quod poenitens tantummodo alia venialia peccata accusat, quorum detestatio et odium per mendacium illud facile revocari potest.

Similiter, qui declinat responsum in re, quam confessarius non jure interrogat, aut non peccat cum quadam restrictione loquens, aut, si cum mendacio respondet, per se venialiter tantum peccat: e. g. si poenitens negat peccatum antea commissum, sed jam confessione deletum, quod neque nunc poenitentem consuetudinarium vel recidivum facit; nam quum confessarius ad hanc confessionem jus non habeat, poenitens jure negare potest cum restrictione non pure mentali; etsi plerumque melius est, sincere, id quod est, fateri.

³¹⁵ 4. Colliges igitur: a) Grave peccatum est, in accusando peccato gravi recenter commissio hac formula uti post alia peccata dicta: „Dein accuso me

de peccatis vitae praeteritae, praesertim de hoc. . . .“ Nam haec formula ea est ex omnium praxi, ut non designet nisi peccata jam antea declarata. — b) E contrario grave peccatum non esset, peccata recentia et antiqua confundere in confessione generali, si modo sciat confessarius, non omnia peccata gravia jam accusata esse: quare si hic judicat, sibi accuratorem notitiam sumendam esse, relinquatur, ut interroget; si vero putat, se supersedere posse, ipsius est (atque aliquando fortasse prudenter sic agit), haec in suspenso relinquere. — c) A fortiori grave peccatum non est, imo pro circumstantiis aliquando consultum esse potest aut necessarium, ita confessionem facere, ut dicas quidem peccatum accusatum nondum esse, studeas tamen id efficere, ne confessarius suspicetur illud peccatum esse recenter commissum. (Causa necessitatis esse potest, si hoc modo sacerdos suum peccatum in audiendis confessionibus commissum declarare valet sine sigilli violatione, aliter declarare nequit.)

§ 3.

De peccatis dubiis.

Antequam statuatur, num et quando dubia peccata accusanda sint ³¹⁶ in confessione, varia dubia explicari aut eorum notiones in memoriam revocari debent.

1. Dubium versari potest aut a) circa actus peccaminosi existentiam, aut b) circa ejus gravitatem, aut c) circa illius confessionem institutam, aut d) circa eam circumstantiam, num sit peccatum post baptismum commissum, seu circa valorem baptismi peccatum praecedentis.

2. Dubium distinguitur aut negativum aut positivum, idque aut ex utraque parte, aut ex alterutra parte tantum. De quibus confer omnino, quae vol. I. dicta sunt n. 47.

His praenotatis sint haec principia:

I. Peccatum, *pro* cujus existentia vel gravitate *non* habetur fundata ratio positiva; aut *contra* cujus existentiam vel gravitatem habetur fundata ratio positiva, etiamsi *pro* illa etiam fundata ratio habeatur: non est necessario seu ex obligatione accusandum. Peccatum vero, *pro* cujus existentia vel gravitate fundata ratio positiva habetur, etsi non convincens, *nulla* autem vel *levis* ratio *contra* illam, accusari debet.

Aliis verbis: Peccatum utrimque negative dubium, aut utrimque positive dubium, aut negative dubium ex sola parte affirmantis culpam, non necessario accusatur; accusandum est, si est positive dubium ex sola parte affirmantis culpam.

II. Peccatum, de cujus gravitate constat, de cujus peracta confessione dubitatur, accusandum est, nisi *satis probabiliter* positive probetur, confessionem esse peractam.

III. Peccata, quae post baptismum susceptum quidem, sed de cujus valore dubitatur, commissum sunt, debent in sacramentali iudicio accusari.

Explicatio. Ad I. 1. Peccata, contra quorum gravitatem ³¹⁷ vel levis tantum ratio habetur, gravis vero pro gravitate, *accusanda*